

På feltfod 1915-18

Guderup

Efterfølgende krigsberetning er nedskrevet dels efter optegnelser på stedet, dels breve til mine forældre og dels efter hukommelsen.

Guderup (Als) den 20. januar 1919
Andreas Andresen May

Indhold

I. <u>Aabenraa</u>	11/5 - 2/8	1915
II. <u>Rusland</u>	2/8 - 29/9	1915
III. <u>Champagne</u>	29/9 - 11/11	1915
IV. <u>Mauregny</u>	11/11 - 11/6	1915-16
V. <u>Volhynien</u>	11/6 - 6/11	1916
VI. <u>Ripont</u>	6/11 - 11/3	1916-17
VII. <u>Boult</u>	11/3 - 29/5	1917
VIII. <u>Hochberg</u>	29/5 - 23/8	1917
IX. <u>Verdun</u>	9/9 - 31/1	1917-18
X. <u>Baalon</u>	31/1 - 12/3	1918
XI. <u>Forårsoffensiven</u>	12/3 - 30/9	1918
XII. <u>Hjemad</u>	30/9 - 20/12	1918

I Aabenraa

Begejstringen var stor i augustdagene i 1914, både unge og gamle (Tyskere, og de var jo i flertal, fordi de var så højrøstede) jublede - nu var lejligheden der for Tyskland at vise, hvad denne unge stormagts militær og flåde duede til. Først skulle Frankrig slås ned, derefter Rusland og sådan kunne de godt stille til klø allesammen efterhånden. Den ene sejr blev proklameret efter den anden: Lüttich, Namur, Maubeuge, den tyske hær overskrider Marne floden, nu er der kun 100 km til Paris.

“Den 2. september (Sedandagen - Tysklands sejrsmiddag fra krigen med Frankrig 1870) spiser vi frokost i Paris”, siger den gamle Graf Haeseler. Samme olding så jeg ved 50 års jubel sejrsmiddagen på Dybbøl 18. april 1914 blive løftet ud af et automobil og op på en hest. Han var løjtnant på Dybbøl i 1864.

Kirkeklokkerne jublede med: “En ny sejr”, skolebørnene sang med faner og fakler gennem gaderne ----- imens søgte bange mødre og hustruer med rystende pegefingre ned af de lange rækker af navne på tabslisterne. “Hvorfor mon han ikke skriver, når alle de andre skriver?” Min bror Niels Rudolph skrev heller ikke. Han havde aftjent sin værnepligt i Hamborg nogle år i forvejen og var derfor blandt de første reserver, der blev indkaldt. Den 18. august 1914 nåede skæbnen ham. Et geværskud i halsen dræbte ham i en mindre fægtning ved Tirlemont i Belgien. Hans hustru Sidde og moder måtte vente mellem håb og tvivl til oktober ud, da først fik de den officielle besked om at han var faldet “for Fædrelandet på Ærens Mark”

De fleste af mine skolekammerater og bekendte meldte sig frivilligt. Vi dansksindede holdt os tilbage. Hvis vort tyske “Fædreland” pålagde os den pligt at deltage, måtte vi jo lystre, ellers ikke --- enkelte forsøgte at bjerge livet ved at gå over grænsen til Danmark. Lige fyldt 19 år måtte jeg på session i Sønderborg den 5. januar 1915. Under normale forhold var jeg nok blevet kasseret, men til krigstjeneste var jeg god nok, trods nærsynethed og spinkelhed. Fra nu af var jeg undergivet den militære øvrighed.

Den 1. april 1915 fik jeg mit lærebrev som købmand hos korn og foderstof firmaet H.G.Storke i Augustenborg og blev overflyttet til trælastafdelingen. Indkaldelsestruslen hang over mit hoved og den 9 maj 1915 kom den. Jeg skulle møde på kasernen i Flensborg den 11. Samme dag beordredes jeg videre til Aabenraa. Jeg forlod hjemmet i Guderup den 10. maj 1915 kl. 5 eftermiddag for at drage i krig. Jeg logerede om natten i Sønderborg sammen med flere lidelsesfæller og fortsatte den 11. om morgenen med toget kl. 5:58 til Flensborg. Ved middagstid var vi inddelte og rejste kl. 2:10 til Aabenraa, hvor jeg blev tildelt 1. komp. 2. batt. Her ankommet kl. 16 fik vi bønesuppe, hvorefter vi blev indkvarteret i Stadsteaterets store sal. Kristi Himmelfartsdag den 13. fik vi udleveret det feltgrå tøj og 2 dage senere måtte vi aflægge den tyske kejser vor troskabsed. Nu gik dagene hen med instruktion og øvelser. Den værste bussemand for en prøjsisk rekrut er underofficeren. I Aabenraa var “Gefreiterne” næsten de værste. Disse herrer, der så deres fordel i at eksercere med rekrutter i stedet for at tjene deres fædreland i felten, plagede os ofte

sådan med vedvarende legemlige øvelser i marken, tit i den værste pløje - med at rive ens pænt byggede seng ud på gulvet, måske ti senge i træk, fordi sengen ikke var ordnet nøjagtig i linie med de andres - ved at lade en skrue WC rummet med tandbørste og lignende drillerier, så raseriet var lige ved at overmande besindelsen. Nå den slags overtjenstivrige sjæle blev også hurtigt sendt til Bismarks Rige, når de kom til fronten, hvis ikke med en fjendtlig kugle, så en bagfra med tak for sidst.

Mit korporalskab i Aabenraa.

Efter 6 ugers forløb havde jeg det held at komme til en særlig afdeling, nemlig "Blinker Abt." - signaltjeneste. Her lærte jeg morsetegnene og læsning af generalstabs kort, som jeg senere fik ret god brug for. Midt i juli blev vi sendt Haderslev og senere til Lockstæder lejren i Holsten til skarpskydning, derefter fik vi hver 3 dages orlov. Jeg rejste med damperen "Stevning Nor" hjem. Så snart vi var kommet tilbage til tjenesten blev vi ny udklædt fra top til tå og var således parat til at afgå til fronten.

II Rusland

Mandag den 2. august 1915 om middagen kl. 1:36 fandt afrejse sted. Under musikledsagelse, sang og hurraråb - hele Aabenraa's tyske borgerskab var mødt op - forlod vi Aabenraa, og dermed snart Sønderjylland. I Flensborg og Rendsborg fik vi forstærkning, ligeledes i Nortorf, idet flere vogne fra Tønder og Husum blev hængt bag vort tog. I Oldesloe fik vi aftensmad kl. 9. Efter en uroligt tilbragt nat i kupehjørnet nåede vi kl. 4 om morgenen Rittenberge via Ludwigslust. her fik vi hver 1 ½ brød og morgenkaffe.

Stendal - Magdeburg - Dessau. Gamle borgruiner tittede frem over de store grandskove. Vi glider forbi Halle a.d. Sale og er i Bitterfeld. Derfra går det i nordlig retning og vi bøjer senere mod øst. Så længe rejsen gik sydpå ned gennem Sachsen

kunne vi jo være kommet til hvilken af fronterne det skulle være, men nu peger lokomotivet mod øst. Der går rygter om, at vi skal til Balkan, i hvert fald til Østrig. Nå, retningen kunne jo også tyde på det. I Gravenhainichen fik vi middagsmad kl. 1.

Wittenberg - Falkenberg -

Trykkende varme, hvor toget standsede og det gjorde det tit - for det meste på strækningen eller ved indkørselen til en større station midt i et virvar af jernbaneskiner og hvor vi kunne øjne en vandpost farer vi ud for at læske os, skønt det var forbudt.

Kl. 5½ er vi i Finsterwalde, kl. 6½ i Calau og kl. 7½ i Cottbus. Her havde vi vort første længere ophold. Der er trængsel ved vandhanen, for det var første gang i løbet af 2 dage vi havde lejlighed til at vaske os. Når man har siddet i en overfyldt jernbane kupé i 2 dage med 30 graders varme udenfor og en dårlig atmosfære med rimeligvis større varmegrader indendørs, kan man efter en kølig douche føle sig som et nyt menneske. Egnen heromkring er meget fattig på plantevækst. Hist og her et tørt græsstrå, fyrre og birkeskove rundt omkring.

Næste holdeplads er Forst, her rækker unge damer os limonade ind ad kupévinduerne, de havde travlt med at løbe frem og tilbage med deres kander og fylde glas og bægre, for det smagte os og vi var tørstige. Onsdag morgen den 4. august 1915 kl. 5 er vi Breslau. Denne nat sov vi bedre for vi havde bedre plads. 2 mand havde hængt deres teltduge op under loftet som hængekøjer, 2 lå på gulvet og de 4 andre på de 2 lange bænke tværs gennem vognen. Jeg tror nok de i hængekøjerne lå bedst. Rigtignok faldt den ene ned, idet snoren brast, men det blev snart ordnet og vi sov videre. I dag kan vi vaske os ved vinduet for regnen styrter ned. Efter morgenkaffen i Breslau passerer vi Ohlau og Linden kl. 9, Brieg - Oppeln kl. 11 og middagsmad.

Kantrzin - Ratibor 2⁴⁵ - Annaberg, her kører vi over Oderen og vi når Oderberg. vi har her et ophold på 3 timer og for aftensmad. Mørket begynder at sænke sig over os og da vi kører passerer vi den østrigske grænse. Det var ikke med eksprestogsfart vi havde bevæget gennem Tyskland, det blev ikke hurtigere her i Østrig. Vi var endnu ikke helt sikker på om man førte os til Balkan eller til en anden østrigsk front. Jeg spejdede ud i mørket for at se navnene på stationerne vi gled forbi. Libiatz - vi var i Galizien, altså stadig mod øst.

Chrezanor - Trsebinia. Kl. 11 formiddag er vi i Krakov, her fik vi den første Østrigske forplejning: Brød, flæsk og te med rom. Biadoling kl. 3 - Tarnor, middagsmad. Tordenvejr. Debika kl. 8½, sød kaffe.

Fredag den 6. august om morgenen kl. 4 nåede vi Jaroslav . Her steg vi ud og blev indkvarteret i en stor hestestald. Jaroslav er en by på størrelse omtrent som Sønderborg. Vi gik en tur i Byen. I kirken afholdt jøderne netop gudstjeneste, da vi lempelig åbnede porten og kikkede ind. En stor bygning var helt ødelagt, jeg tror det har været et kloster eller en skole engang. De meter tykke mure havde for det meste modstået ødelæggelsen. Vandet måtte ikke drikkes, da der var kolera i byen, derimod kunne man købe rødvin i store ølglas for 20 Pf glasset.

Her mødte jeg de første østrigske soldater (kammerad Schnürschuh) - befolkningen går her barbenet (børnene næsten nøgne).

Den 8.8. blev vi transporteret videre med banen til Belzec over Rava Ruska. I Rava Ruska fik vi kaffe.

Egnen heromkring bærer tydelige spor af krig. markerne er gennemløbet af skyttegrave og her og der er der nye krigergrave. En del af disse må være tyskere, for der er sat tyske pikkelhuer på korset. Broerne over å'er og floder er brændt og landsbyerne, der her alle er består af træhuse er også afbrændt. Det er slaget ved Rava Ruska, der her er udkæmpet. Byen selv er fuldstændig ødelagt.

Mandag den 9. august kl. 6 ankom vi til Belzec, her bivuakerede vi til næste dags eftermiddag kl. 4½. I Belzec er en Røde Kors Sanitetsstation. Last- og Sanitetsautomobiler kører frem og tilbage. Østrigske og tyske lastvogne og en feltbane forbinder os med tropperne forude. Tyske pionerer bygger barakker og arbejdet udføres af russiske krigsfanger. Undervejs gennem Galizien mødte vi et langt jernbanetog fuldt af russiske fanger. De så noget forsultne og udmattede ud. De var sikkert taget til fange nogle dage før og har nok udstået en del strabadser og måske ikke fået føde af betydning siden. Nå vi fik også stillet vores udholdenhed på prøve. Fra Belzec marcherede vi nordpå, vi marcherede hver dag og bivuakerede om natten, med fouragen var det for det meste knapt.

Tomazow - Samostje - Krasnostaw - Cholm -

Her mødte vi kolera syge polakker, men vi skyndte os i en stor bue udenom dem. Vi havde undervejs nogle gange haft kvarter i byerne og her i Cholm opdagede vi pludseligt at vi havde utøj - lus. En del af mine kammerater bukkede under for anstrengelserne og blev indlagt på lazaretter enten med dårlige fødder, med ruhr (mavesygdom) eller som kolera mistænkte. Den 17.8 stødte vi på 10. armékorps lidt nord for Cholm og vi blev fordelt på forskellige regimente og kompagnier. Sammen med otte andre sønderjyder: Jens Hansen - Egersund, Vitt - Sommersted, barber Hans Jensen - Nordborg, Hans Rasmussen - Himmarn, Lorenz Rasmussen - Sønderborg m.fl. kom jeg til 5. komp. oldenborgske infanteri regiment no. 91.

Som armé-reserve forfulgte vi nu russernes flugt. Søndag den 23. 8 ankom vi til Biala ved floden Krzna, en biflod til Bug ved Ianow. Samme aften indtog vore tropper Brest-Litowsk. Vi så det store lysskær af den brændende by. Russerne stak ild på alt hvad de forlod. Vi fandt kun rygende tomter og sprængte eller afbrændte træbroer, hvor vi kom frem. Mine fødder var fulde af blærer, så jeg næsten ikke kunne slæbe mig afsted. Mine kammerater gik det ikke meget bedre. Jeg aftalte derfor med Jens Hansen, at vi næste dag (27.8.1915) skulle melde os syge. Marchen den 27. blev imidlertid så lang, så det kneb med at følge med. Jeg blev derfor enig med Jens Hansen, at vi skulle melde os hos Feldweblen, at nu kunne vi ikke mere. Han skældte og smelte, men vi satte os i landevejs grøften. Her sad vi hele eftermiddagen, den ene troppeafdeling passerede forbi os efter den anden, både infanteri, artilleri og træn, hele 10. armékorps. Til sidst kom det svære artilleri, nu var der en chance at komme op at køre, vi bad føreren, om vi ikke måtte køre med; og han gav os lov til at kravle op på hver en kanon. Næppe havde jeg sat mig til rette på lavetten før Overgefreiteren kom hen til mig og kikkede på mig og hilste på sønderjysk: "Goddaw". Jeg var lidt betuttet, men hilste igen på samme sprog. Det var Jacob Petersen fra Stevning. Det viste sig, at der var en del landsmænd sammen her

og vi fik så resten af turen en gemytlig snak. Da vi kom til dagens mål, blev vi godt beværtede og sluttede denne oplevelse med allesammen at skrive under på en hilsen til de forskellige hjem .

Rusland, d. 27. Aug. 1915

Kære Forældre!

Jeg er bleven tilbage i dag, sammen med Jens Hansen laa jeg i Chausseegrøften, for min venstre Fod har jeg løbet i Stykker. Jens led af af samme Skade. Til alt Held kom vi til at køre med Art. og just netop med Jac. Petersens kanon (fra Stevning), der er ogsaa flere fra Als som skriver under her.

*Hjertelig Hilsen
Andreas*

Hilsen Peter Jørgensen, Sønderborg

Hilsen G. Christiansen, Lysabildskov

Hjertelig Hilsen J. Petersen, Stevning

Hjertelig Hilsen Jens Hansen, Egersund

Hilsen Peter Jørgensen, Sundeved

Den 2. Sept. blev vi tidlig om morgenen overrasket af russisk granatild. Vi lå endnu i vores telte og sov. En granat traf vor bøssepyramide ca. 10 skridt fra os.

Vi flygtede naturligvis det bedste vi kunne og lod en del af vore sager ligge. Samme eftermiddag kom vi i fægtning med russerne. Vi gik frem over en stubmark og gennem et kartoffelstykke alt imens geværkugler peb os om ørerne og shrapneller knaldede omkring os. Her blev Hans Jensen fra Nordborg såret. Hen imod aften indtog vi byen Pruchaney. Den 4.9. var jeg på patrulje første gang, vi fangede en russer, men vi måtte lade ham løbe igen, da vi blev overrasket af en russisk patrulje. Lidt senere havde vi et nyt sammenstød med russerne. Vi havde den dag en halv snes sårede og to døde. Det var vores ilddåb.

Efter et par dage i reserve, marcherede vi tilbage fra fronten. Turen gik mod nordvest, gennem en stor skov, over floden Narew, som vi måtte vade igennem. Vi kom forbi et slot hvor hærføreren prins Ludvig af Bayern residerede. I en landsby i nærheden af Bialystok opholdt vi os en ugestid. Den første nat vi opholdt os her måtte jeg stå straffevagt næsten hele natten. Undervejs havde jeg taget pikkelhuen af for at køle panden lidt, dette er imidlertid ikke tilladt udendvidere, det sker hos det prøjsiske militær også på kommando. Uheldigvis var mit hår også blevet længere end tilladt og det endte med at løjtnanten lovede mig, at jeg skulle bindes til et træ om natten. Dommen blev dog for mit vedkommende ændret til den omtalte straffevagt. Jeg skulle passe på kompagniets lager og desuden 2 større syndere, der var bundet til hver et træ i nærheden af hinanden. De blev dog løst efter 2 timers forløb, jeg måtte gå vagt 2 x 2 timer den nat.

Den 23.9.1915 blev vi indladet i toget i Bialystok. Toget gik over Ossowiez til Trosken i Østpreussen, hvor vi gennemgik en sanerings proces: Varmt styrtebad, nyt undertøj og varm mad. Vore andre effekter blev rensset for lusene med varme.

Vi passerer herfra Luck - Lötzen - Rastenburg - Osterrode - Deutsch Eylau - Graudenz, hvor vi passerede Weichselfloden. Videre over Berlin til Belgien - Lüttich - Namur - Arlan - Sedan - Charleville - Mézières. Her steg vi ud. Efter en march på 12 km kom vi i kvarter i Pauvre.

III Champagne

Champagneslaget var i fuld gang. Den 29.9.1915 kastedes vi som sidste reserve ind i slaget. Franskmanden havde vist også brugt alt sit forhånden værende materiel, for kampen sløjede lidt af - foreløbig. Her var noget at lære for os temmelig nybagte krigssoldater. Vi sad i bunden af en provisorisk skyttegrav og lyttede til afskydningen af de fjendtlige artillerisalver. Forfulgte projektilernes hyl og agtede på deres eksplosion. Vi opdagede snart hvor de ville hen, de eksploderede dog ikke allesammen. Det løb mig koldt ned af ryggen, da jeg fik ordre til at gå på lyttepost - dvs. at kravle lydløst ca. 3 m frem gennem pigtråden og blive liggende der lige så lydløst og passe på at der ikke kom en fjendtlig patrulje eller et angreb. Jeg udfandt mig et granathul og lå og spejdede ud over slagmarken. Når lyskuglerne gik lige til vejrs turde jeg næppe ånde, for der blev lyst som om dagen og jeg lå der som midt på en præsenterbakke og efter sigende skulle der kun være 11 m fra min plads og over til den franske skyttegrav og kun 7-8 m til min kollega foran den franske linie. En håndgranat kunne, hvad øjeblik det skulle være, gøre det af med mig, hvis jeg blev opdaget. Det var ret uhyggeligt, men de 2 timer gik uden, at der skete noget. Jeg kravlede forsigtigt tilbage, da min afløser kom. Det var lyst da det atter var min tur og denne gang kunne jeg stå min 2 timers vagt i skyttegraven.

Om aftenen blev vi afløst og gik tilbage til 2. linie, ca. 50 m tilbage. 1. linie lå på bakkekammen og 2. linie på skåningen, så her havde vi bedre dækning. Fordelen ved at ligge her var imidlertid ikke så stor, som det så ud til, for om natten måtte vi på skanse arbejde i 1. linie. Forbedre skyttegraven og løbegravene, grave jordhuler til mandskabet og hvad der var værre, vi skulle bære de sårede bort og begrave de døde. Hente mad til 1. linie og os selv. Der havde stået svære kampe i dette afsnit. Vore tropper havde ligget meget længere fremme, vistnok ca. 1 km. Da vi kom var der indtrådt en lille stilstand, men vi anede at fjenden samlede kræfter til et nyt fremstød. Den vigtige jernbanelinie ved Sommes Py og St. Marie Py var vist hans mål. Den 5.10 begyndte hans artilleri at lægge spærreild bagved os. Jeg var ikke helt glad for at skulle hente mad den nat, men pligten drev værket og vi kom godt igennem spærreilden i dalen bag ved os. Vi lagde os i dækning i hulvejen, hvor køkkenvognene plejede at komme, og ventede. Vi kunne også høre dem nærme sig. Pludselig kom der et par salver ind imellem os - en til og en til. Jeg borede næsen ned i græsset, jeg var helst sunket ned i jorden. I pauserne mellem salverne hørte jeg nogen klage og stønne. Egentlig undrede jeg mig over, at jeg endnu levede og at de andre ikke var slået ihjel allesammen. Pludselig begyndte min nabo til venstre at jamre sig. jeg rokkede mig hen til ham og spurgte hvor han var såret. På stemmen hørte jeg at det var Jens Hansen. Hurtigt fik jeg undersøgt ham og fandt et dybt sår i ryggen lidt nedenfor skulderen. Jeg bandt begge hans forbindspakker omkring ham, men blodet gik alligevel igennem, så jeg måtte ofre mine egne bind også. Jeg tror nok

det lindrede ham. han blev i hvert fald mere rolig og sagde også selv, at det ikke smertede så meget mere. Da skydningen lidt senere stilnede af, bar vi ham hen i en bedre dækning og jeg løb til bataljonen for at hente hjælp. Jeg mødte 2 sanitetsfolk og fik dem til at tage sig af Jens. Carl Schumann blev også såret den nat.

De følgende dage og nætter var en fortsat leg med døden. Sult og særlig tørst pinte os. Franskmanden angreb os hver nat. Natten til den 10. lykkedes det ham at besætte et stykke af vor 1. linie. Med håndgranater fik vi ham dog til at forlade den igen. Een franskmand tog vi til fange ved den lejlighed. Om aftenen den 10. blev vi afløst og fik ordre til at løbe igennem spærreilden snarest muligt og samles bagved jernbanedæmningen. Her ventede køkkenet på os og vi fik efter 5 dages faste noget at spise.

Mens vi lå bagved jernbanedæmningen var vi vidne til en uhyggelig begivenhed. 3 sorte, som havde sneget sig igennem linien og overfaldt bataljonsstaben (til venstre for os) og ved knivstik dræbte både kaptajnen, adjudanten og 2 ordonnanser, blev henrettet med en salve fra et maskingevær. De stod roligt, bundet sammen ved hænderne, op mod muren af et hus og da geværet knattede, sank de om på jorden uden en lyd.

Om aftenen den 11. marcherede vi til "Kaisertreu" lejeren. 10 strenge dage har vi atter bag os og jeg takker gud, at jeg kom godt derfra. 40 mand var vi tilbage i kompagniet - af 120.

Her modtog jeg min første post, breve og pakker og glæden var stor. Indholdet i en del af pakkerne var dog ødelagt, men de havde også været undervejs siden sidst i august.

I felten den 12.10.1915

Kære Forældre!

Kan meddele Jer den glædelige Nyhed, at jeg har modtaget alle Eders Pakker og Breve, hvorfor jeg takker Jer hjerteligst. Jeg vil opgive Numrene: (Fortegnelse over 12 Pakker og 10 Breve), alt dette på en dag. Brevene har jeg endnu ikke læst alle, men Pakkerne har jeg eftersat. Jeg har et helt Spisekammer opstillet her bag min Tornyster. Jeg skrev sidst, at vi var kommet i Ro, men vi er nu kommet længere tilbage, vi har i dag gaaet 25 km. Nu er vi i en lille By ikke langt fra Pauvre, hvor vi laa straks vi kom hertil Frankrig. Jeg har nu Tid til at spise Pakkernes Indhold og læse Brevene. Jeg modtog ogsaa nogle Blade fra Pastor Mathiesen. At Storkes Lagerbygninger er brændt læser jeg nu. Jeg maa slutte for vi skal træde an nu, vi har nemlig faaet nyt Tøj, jeg har faaet en ny Trøje.

*Hjertelig Hilsen
Andreas*

Den 15.10 ankom vi til Neufelize og blev indkvarteret i en fabrik. Her eksercerede vi i flere dage. 19.10 til Justine. 23.10 Cherry les Pouilly.

Frankrig den 28.10.1915

Kære Forældre!

Vi blev ikke længe i Ch. l. P., vi er nu kommen ud til Fronten igjen,

men det er et meget roligt Sted, Der er kun faldet 2 Skud siden i Morges og nu er det Middag. Vi er ikke kommet helt ud til Stillingen endnu, men man siger, at det er fint indrettet der og naar Franskmanden forholder sig rolig, som han har gjort hidindtil, har vi det bedre der, end ellers et andet Sted og kan rolig afvente Krigens Afslutning, som snart maa komme. Hansen som I skrev om er Hansen 4, det er just ham, som var sammen med mig. Jeg laa ved hans Side, da han blev saaret og jeg forbandt ham, men desværre ramtes han i Lungen, han havde et stort Hul i Ryggen. Det er den værste Nat vi har haft, vi var en Snes Mand ude at søge efter Feltkøkkenet og fik forfærdelig Granatild, 10 Mand af os blev saaret; Hans Jensen fra Nordborg var jo ogsaa sammen med os i Rusland, han fik en granatsplint i Benet. jeg ser nu i Avisen, at han har faaet Benet afsat. Johs. Vitt fra Sommersted er syg og er kommet paa Lazaret, ligeledes Hans Rasmussen fra Himmark. Vi er nu kun 2 Aabenraaer her ved Kompagniet, nemlig Lorenz Rasmussen fra Sønderborg og jeg. -----

4.11.1915 - Det er regnvejrr over Chermin des Dames, stillingen er rolig, et enkelt geværskud høres i det fjerne og dæmpet harmonika musik klinger langt borte. vi ligger på bakkekammen og har god udsigt over den franske etape. Den franske skyttegrav skal være nede ved foden af skråningen, jeg har ikke set den, det er strengt forbudt at kigge over randen af vort brystværn. Om natten har vi en forpost (Horchposten) længere nede ad skråningen. Kl. 5 skal jeg på lyttepost. Vi stiller os op i skyttegraven 4 mand. den ene er min gruppefører underofficer Meyer. En underofficer af det afløste regiment skal føre os derned. Vi dukker os mens vi går ned af løbegraven og holder fast i pælene og fletværket i gravens vægge. Bunden i graven er fedtet og vi glider hvert øjeblik. Et sted, hvor jeg har lidt udsigt over løbegravens rand, ser jeg noget lyne og gnistre, jeg visker til Lorenz, som går lige bag ved mig: "Så du det?", "Det er stærkstrøm" visker han tilbage. Et lille stykke længere fremme passerer vi gennem et sort hul, det er passagen under pigtråden og her er graven dækket til, for at pigtråden der er ladet med 2000 volt højspænding ikke skal hænge ned i graven. Det er døden at røre ved den. jeg ryster lidt i benene, da jeg kravler igennem.

Så sidder vi i lytteposten og kigger gennem en hulning i brystværnet, hvor vi forsigtigt har skubbet bøssen ind i og stirrer ud i mørket. Vi må ikke tale sammen og vi tør næsten ikke trække vejret, for der er kun 10 meter hen til den franske "Sappe", lige tilpas afstand til at kaste en håndgranat. Nå franskmanden lader nok være, for der er jo ikke længere fra os og over til ham end omvendt og vil han tage os tilfange, kommer han nok mere stilfærdigt, men derfor lytter vi dobbelt anspændt. Sommetider mener jeg at kunne høre ham pusle derovre. To timer er en land tid i en sådan stilling, men endelig kommer afløsningen, så skal vi da ikke herud igen før kl. 1.

IV Mauregny

Den 11.11.1915 forlod jeg Vinterbjerg stillingen og dermed også mit regiment for at gå til rekrutdepotet i Mauregny. Den første ugestid var jeg på skrivestuen, men derefter kom jeg ned på slottet for at føre regnskabet for kantinen.

Tegning af A.A.May.

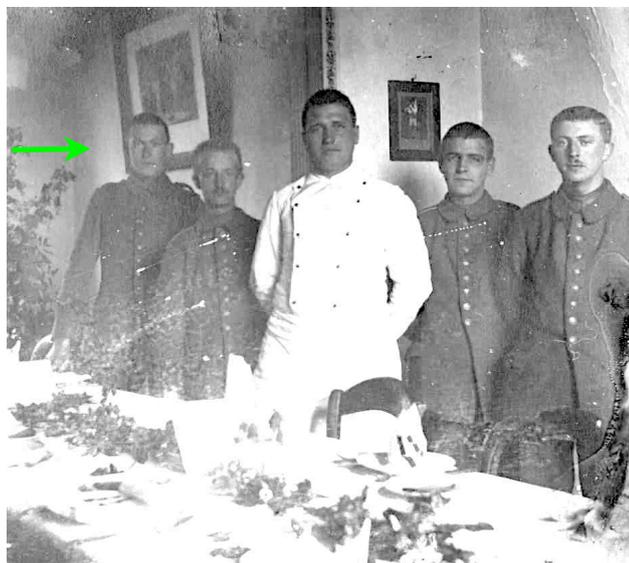
Slottet ligger 2-300 m fra byen, det er omgivet af en stor have, som er indhegnet af en høj mur. Slottet ligger i dalen ligesom byen selv. Juleaften blev fejret på slottet. Der blev sunget nogle julesalmer og juleevangeliet blev læst op, hvorefter majoren holdt en lille tale. Vi fik hver en lille pakke. Min var fra en frk. Börker i Hanover, den indeholdt 1 håndklæde, et lommeværkløse, skrivepapir, et stykke sæbe og nogle cigarer. Efter julen flyttede jeg mit kontor til kasinoet. Ejeren af villaen, som benyttedes til kasino, skal være en rig mand, som bor i Paris om vinteren, men han flygtede nok da tyskerne kom. Huset ligger i en dejlig have. Der er en dejlig blomsterhave foran huset og bagved er der frugttræer i massevis. Æbletræer, mandeltræer og vinranker.

Jeg førte regnskabet for kasinoet, indkasserede regningerne for fortæringen hos officererne, der var nogle og tredive. Jeg havde arbejde til ca. 2 timer om dagen, spiste godt, drak god vin til, røg gode (billige) cigarer og foretog ellers spadsereture i omegnen. Denne er meget bakket, med megen skov. En gang var jeg på vildsvinejagt, dog uden at træffe noget vildt.

Den 20. marts besøgte jeg første gang Laon. Jeg beundrede naturligvis dens seværdigheder. Først den store trappe, som fører fra banegården op til selve byen. Jeg tror den havde 248 trappetrin. Byen har også sporvogn og tandhjulbane. Dernæst så jeg katedralen og citadellet. Desuden beundrede jeg den herlige udsigt

milevidt mod nord og øst. På hjemvejen mødte jeg en i toget som var fra Rødding, han kom hjemmefra. Vi talte først sammen på tysk og da samtalen gik i stå trak han en avis op af lommen og da jeg betragtede den lidt nøjere opdagede jeg at det var en dansk avis, da blev vi først klar over at vi var landsmænd.

Da depotet den 11.5 blev opløst blev jeg overskrevet til et lignende depot i Chèrêt. jeg skulle kontrollere overførelsen af varer og andre effekter.

Montcornet, d. 24.5.16

Kære Forældre!

----- Depotet blev jo opløst i Mauregny d. 11.5, men jeg blev sammen med Kokken Brixius (den tykke I ser paa Billedet) indtil den 15. for at pakke resten af Sagerne (vi havde 2 Kasser). Vi skulle allerede rejse den 12. til Chèrêt, ved Laon, men vi kunne imidlertid ingen Vogn faa til at køre os derhen med vores Kasser. Den 15.5 blev Depotet forflyttet til Montcornet og saa tog vi samme Dag med Banen lige hertil. Jeg bor paa første Sal med værelse ud mod Gaden. Lige overfor er Arresthuset med Jerngitter for Vinduerne. I den ene Celle sidder en ældre Kone, ved siden af to unge Piger og i den tredie 2 kammerater, saa I kan forstaa, jeg har en pæn Udsigt. Huset tilhører en Købmand Delaunay, som er flygtet til Paris den gang Tyskerne kom ----

I Montcornet traf jeg sammen med en landsmand. Pedersen hedder han og stammer fra Haderslev, men gift og bosat i Oldenburg. Den 11.6.1916, første pinsedag forlod vi Montcornet.

V. Volhynien

Vi (rekrut depotet) marcherede til Clermout og blev indladet her (laderampe til bagagen). Målet er Rusland. Det går over Trier ned ad Moseldalen, gennem "Cochum" tunnelen, som er 4 km lang og som varede 8 minutter. - Coblenz - Limburg - Cassel - Hann. Münden - Lejpsig - Dresden - Görlitz - Breslau - Oppeln -

Königshütte - Ivangorod - Lublin - Cholm - Kowel - d. 17.6.16 Tursik. her lå vi flere dage. Kowel slaget var i fuld gang.

Store mængder af sårede kom her til banegården. Det russiske gennembruds forsøg mislykkedes tildels. Vore tropper drev russerne tilbage igen, dog ikke helt tilbage til deres gamle stillinger. Den 20. rykkede vi efter til Stanislawowka. Vore linier forude havde gjort holdt ved Stochad, og holdt stillingen der. Jeg er imidlertid kommet til bagagen, da kasinoet er blevet opløst. Den 13.7 flyttede vi til Adamowka.

Volhynien, d. 5.7.16

Kære Forældre!

----- Jeg vil i dag fortælle Eder lidt om mit nye Arbejde. Jeg skrev jo, at jeg er kommet til Bagagen. Vi staar op Kl. 5. Kl. 6 kører vi afsted for det meste med 6 eller 7 smaa "Panjevogne", det er rekvirerede smaa russiske Køretøjer, de ligner vore Kassevogne derhjemme, kun lidt mindre og mindre solide. Hestene er de kendte smaa russiske Ponyer. Kl. 7 1/2 - 8 er vi ved Proviantamtet i Osmikowize, det er en tur paa 10-12 km, Luftlinie er der højst 3 - 3 1/2 km, men der ligger en stor Sump imellem, som vi må udenom.

Volhynien er jo bekendt for de mange Sumpe og utilgængelige egne. Efter at vi har modtaget vore Sager: Brød, Kød, Konserver, Kaffe, Gryn, Riis, Ærter, Bønner, Cigaretter og Tobak kører vi tilbage. I Alerandrawoka tildeler vi Kompagnierne deres portioner. jeg vejer Gryn og kaffebønner, hugger med Øksen en Svineskinke eller et par Okseribben af, for at få det til at passe med vægten. Kl. 11 er vi for det meste hjemme igen, saa henter vi Middagsmad. Efter Maaltidet klatrer vi et af de mange Kirsebærtræer. Om Eftermiddagen vejer jeg Sagerne af Kompagniet, som ligger her, Havren til de 22 Panjaheste

og 6 Rideheste, for hver Kusk faar tildelt sin Havre hver dag. Om Aftenen koger vi saa Kartoffler eller steger et stykke karbonade eller koger Griissuppe med Sukker og Svesker i. I kan jo heraf se, at jeg ingen Nød lider og slutter med mange kærlige Hilsner

fra Eders
Andreas

Stanislawowka er en lille landsby med 6 gårde og en skole (kirke). Det er en tysk koloni. I skolen fandt jeg flere billeder med tysk skrift, ligeledes en salmebog i et forældet tysk sprog. En lille kirkegård med tyske navne og indskrifter ligger bag skolen (kirken). Vi er her ca. 10 km nord for Kisielin.

Den 6. 7. var jeg en tur til Apelonia med Marketendervarer, en tur på 25 km. Russerne skød netop et par huse i brand med shrapneller.

Den 28. 7. brød russerne igennem og vi måtte forlade Adamowski i flugt. Det var på tide, for han havde allerede beskudt os. 2/3 af depotet kom i fangenskab. Vi måtte trække os tilbage til Cernizew.

Herfra var jeg sammen med en kammerat på en lille udflugt i omegnen. Vi gik tværs over markerne og vidste til sidst ikke hvor vi var. Men vi opdagede dog snart, at vi var i nærheden af proviantamtet. Vi besluttede at gå derhen for muligvis at få noget at drikke, da det var meget varmt. Vi skræede over en eng, men der blev mere og mere fugtigt og til sidst stod vi foran en bred bæk, som vi ikke kunne springe over. Naturligvis måtte vi vende om og gå udenom engen, for forcere bækken turde vi ikke, fordi vi havde hørt at disse sumpe er ganske bundløse. Flere kompagnier tyske soldater skal være druknet her under fremmarchen og forfølgelsen af russerne. Nå vi gik altså udenom, skønt det tog os mindst en time at nå hen til proviantamtet på denne måde. Vi fik tørsten slukket, rigtignok var det "Sekt" (Champagne), der var

ikke andet at få. det smagte os godt nok, men det det steg os temmelig meget til hovedet og i en døs traskede vi så hjemefter. Sandheden er , at jeg ikke ved hvordan jeg kom tilbage til mit kontor.

Den 21.8.16 havde den gode tid en ende, idet jeg kom tilbage til mit regiment og da 5. kompagni netop lå forude, måtte jeg straks om aftenen ind i skyttegraven.

Volhynien, d. 27.8.16

Kære Forældre!

----- Vi ligger omtrent 3 km østlig for Adamowka. Jeg har en lille Jordhule for mig selv, 1 m bred, 1 1/2 m lang og 75 cm høj, sikker mod geværkugler og Shrapneller. Forhåbentlig kommer den ikke ud for mere.

Den 4.9.16 kom vi i reserve i skoven i nærheden af bataljonsstaben. Fra den 9. september til den 27. var jeg hjemme på orlov.

På orlov september 1916.

Den 9.9 om eftermiddagen kl. 3 forlod jeg, sammen med Lorenz Rasmussen fra Sønderborg, reservestillingen i skoven syd for Simowka og kl. 7 aften gik toget fra banegården Makkowize. Dagen efter kom vi af med lusene i Brest Litowsk og så for vi med iltog over Warschau til den polsk-tyske grænse, her måtte vi skifte tog og fremvise vores pas. Kl. 6 om morgenen d. 11. var vi i Berlin og kl. 9 samme aften var jeg hjemme i Guderup hos mine forældre. Jeg tror aldrig, før eller senere, at have nydt en ferie mere end disse 14 dage udenfor krigens rædsler og farer og ikke mindst utøj. Den 27.9. om morgenen rejste jeg, igen sammen med Lorenz, samme vej tilbage og ankom til kompagniet d. 28.9. om aftenen.

En ugestid derefter kom vi atter i reserve og den 16.10 igen i skyttegraven.

Den 12., 13. og 14. okt. bar vi gasflasker (de vejede 40 kg) fra lastbilen, som holdt oppe ved skovhjørnet, gennem løbegravene og ud til 1. linie. Mellem hvert brystværn ligger nu ca. 50 gasflasker, som er forbundet med rør og slanger - og nu til morgen er vinden gunstig. Kl. 3 lød signalet og om lidt har gassen dræbt alt levende og russerne, der ligger derovre bagved engen i skovkanten og lurer på os. Så kan vi uden risiko løbe bagefter gasskyen og indtage fjendens stillinger. Således var indledningen.

Dagen før (d. 17.10) blev jeg sendt til Makkowize for at få tilpasset mine briller til gasmasken. Jeg kom imidlertid tilbage om aftenen med uforrettet sag, for øjenlægen var ikke tilstede.

I stedet for at være med ved stormtropperne, blev jeg sammen med et par kammerater sat på gravvagt; vi blev fordelt på vort ca. 200 m lange kompagniafsnit. Alt stod parat og snart var gasskyen drevet ind over vort pigtrådshegn. En tæt hvid tåge drev over mod russernes stilling. Mit kompagni havde allerede sneget sig gennem pigtråden og gik springvis frem i tågen. Alt var hidtil foregået i dybeste stilhed, kun enkelte skud i ny og næ havde løsnet sig, som sædvanligt, men nu kom der pludselig liv i frontlydene. Radadadada, psst, psst, psst. Russerne havde opdaget foretagendet, maskingeværene begyndte at skratte og lyskugler advarede artilleriet og pludselig var det hele et helvede. Den ene granat, shrapnel og mine efter den anden gik ned omkring mig. jeg kastede mig på langs ned i gravens bund og stak næsen i jorden. jeg var helt alene, der var jo mindst 50 m til den næste post, alle de andre kammerater var jo ude i ingenmandsland, for jeg kunne ikke tænke mig at de var kommet helt over i fjendens skyttegrav. Ved at skule op kunne jeg se, at der var gået en fuldtræffer ned i skulderværnet og jævnet det ud i et med graven. Jeg dristede mig til at rejse mig halvt op, men i det samme lød der et mægtigt brag og en regn af jordmasser væltede ned over mig. jeg lå atter på maven, men nu blev det mig for uldent og i et spring var jeg henne ved næste skulderværn og lå atter her på maven -- endnu et par spring og et par skulderværn, og her traf jeg på min nabo i vagtkæden, Kühling (det var en brav kammerat og fader til en flok børn derhjemme i Oldenburg. Han havde også fået lov til at blive i graven som vagt). "Hvordan det mon går vore kammerater derude" siger jeg. "jeg har set nogle letsårede løbe tilbage" svarer han "men mange af dem får vi sikkert ikke at se mere". Det begyndte at blive lyst og artilleriilden stilnede lidt af, men til gengæld skød russerne nu med maskingeværer. Vi kiggede forsigtigt over brystværnet og herfra så vi vores kammerater komme kravlende tilbage. En snes stykker kom ind i graven til os, nogle var sårede og gik straks videre tilbage. Nu var det helt lyst og resten måtte blive ude i ingenmandsland. Vi kunne se en hist og her liggende i det lange græs, arbejdende på at grave sig ned i jorden. Det var umuligt at gå tilbage til graven nu, de måtte derfor indrette dem på at blive liggende hele dagen. Hen på eftermiddagen kom endnu et par stykker. De havde tomme for tomme skubbet og presset kroppen frem, idet de havde boret støvlesnuden ned i jorden og så presset kroppen frem, indtil de kunne gøre det sidste spring ned i graven til os. Af min gruppe var der hidtil kommet en tilbage, han var såret og skyndte sig straks videre tilbage. Så snart det

begyndte at mørkne kom resten tilbage, d.v.s. de der kunne, nogle og tyve blev liggende derude, deriblandt 5 af min gruppe. Om natten og de følgende nætter hentede vi dem og bar dem tilbage til lastbiler der kørte dem til beravelsespladsen.

Den 6. november 1916 blev vi afløst af regiment 256. Den 9.11 kom vi på jernbanen ved en lille station i nærheden af Kowel. Den 11.11. blev vi afløst i Alexandrowo.

VI Ripont

Ruten har jeg desværre ikke fået noteret, men 14. 11. 1916 var vi i Martigny og marcherede samme dag til La Hérie. Fra 22. - 28. 11 var vi her på øvelsespladsen ved Sisanne, men kom derefter tilbage til La Hérie. Vi havde strenge dage med eksercits og sløjt med mad. Jeg benyttede flittigt min franske ordbog og havde mange samtaler med den franske befolkning. Disse samtaler endte gerne med, at jeg fik købt lidt mælk, kartofler, æbler, æg eller æblemost, alt efter hvad jeg trængte mest til. Ved en sådan lejlighed traf jeg på en ældre håndværker, som i sine unge dage havde været på valsen (også i Tyskland) og han viste også godt, at der nord for Tyskland lå et lille land der hed Danmark. Jeg fortalte ham at Danmark i 1864 havde været i krig mod Tyskland og at min hjemstavn derved var blevet annekteret af Tyskland. Vi blev ganske gode venner, hvilket min mave var meget godt tilfreds med.

På min fødselsdag d. 21.12.16 brød vi op fra la Hérie og kom med toget til Verdun afsnittet - til Quincy, hvortil vi ankom om morgenen d. 22. Vor afrejse fra la Hérie skete lidt pludseligt, det syntes vi da, for vi havde allerede begyndt at føle os hjemme der. Vi havde et ganske godt kvarter. Selv om tjenesten var streng, så havde vi dog andre goder der. Vi kunne vaske os regelmæssigt, få kogt og vasket undertøjet og holde os fri fra lus. Det havde jo stor værdi for os.

Afrejsten skete så pludseligt, at uddelingen af fourage måtte udsættes til efter jernbane rejsen. Følgen blev at min fødselsdag endte trist med en slunken mave. Et par hyggelige trænsoldater - Würtenbergere, jeg knapt kunne forstå, den ene var skomager - som jeg kom til at bo sammen med i Quincy, hjalp mig med at få maven i orden igen. Her fik vi også vores tre dages ration. Rationen kunne udmærket fortæres på en dag, men den måtte trækkes lidt. Een dag lå vi her, så atter med jernbanen. Farten endte i Saulces Montclin, hvor vi ankom d. 24. henimod aften. Som man kan forstå, så bevirkede denne omflakken, at fourageuddelingen var meget uregelmæssig og denne gang var det meget skæbnesvangert, da det var selve juleaften der stod for døren. Vi gennemsøgte hele egnen, men der var intet spiseligt at opdrive. Posten udeblev også, så de os tiltænkte julepakker kom for sent. Juledags eftermiddag fik vi endelig vores forplejning.

Et lyspunkt havde denne ellers så triste jul for mig, da regimentet nogle dage senere drog på skanse arbejde ved fronten, blev jeg afkommanderet til efterretningsafdelingen. På grund af mit kendskab til morse telegraf (Blinkerafd. i Aabenraa) kom jeg til lyssignal tjenesten. Rekrutdepotet kom i disse dage også til Saulces Montclin og der traf jeg en del bekendte.

Den 6. jan 1917 blev jeg sammen med Kühl, Kühling og Kaper sendt til staben ved III. Batl. i Teschnerlager i nærheden af Montvis, hvorfra vi den 21.1 flyttede til

Visur. Kejserens fødselsdag fejredes ved 11. komp., hvor jeg blev forplejet (300 l øl). Et par dage i forvejen blev Kühl (fra Ekernförde) forflyttet til regimentsstaben, så vi nu kun blev 3 signalister.

Den 10.2.17 modtog jeg efterretning om Jac. Rudolphs død. Den 15.2.17 kom vi ud til fronten.

Champagne, d. 18.2.17

Kære Forældre!

----- I gaar Aftes prøvede Franskmanden et Angreb netop i det Øjeblik, vi steg ud af graven for at hente Mad og Brød ovre ved vort Køkken, der staar nede bag Bjerget, derfor blev angrebet bemærket. Lysraketter i alle Farver (Signaler) og fra alle retninger belyste Nattehimlen, helt uhyggeligt og i samme øjeblik satte vort Artilleri ind med fuld kraft. Vi gik over Bjerget og kunne saaledes overse hele Landskabet paa en 4-5 km. Da vi ligger 2-3 km bag Fronten kunde vi uden fare se paa dette Skuespil -----

Nogle dage senere kom vi i stilling på højde 185, vi boede 10 m under jorden i en "Stollen" (jordhule). Den 24.2 blev den ene indgang skudt til med en 22 cm's granat, men til al held havde vi en nødudgang. Vi skyndte os også ud af den, for en stollen med kun en udgang er under et bombardement næsten det samme som at blive levende begravet, vi har haft flere tilfælde af den art. Så snart der blev en lille pause i skydningen, kom vi tilbage og gravede indgangen fri, hvilket dog ikke kunne ske uden afbrydelser, idet vi måtte søge dækning flere gange.

Champagne d. 26.2.17

Kære Forældre!

----- Vi har nu siden den 12. ds. ikke vasket os, da her ingen Vand er at faa. Paa Klæder og Støvler sidder et tommetykt Lerlag. Naar vi saa sætter vor store Staalhjelme paa, som lader hele Hovedet forsvinde, saa tror jeg knap I kan forestille Eder hvordan vi ser ud. Hvad Føden angaar, lider vi ingen Nød, da vi har "fundet" en deel Daaser med Leverpølse, saa vi har nok at smøre paa Brødet en Ugestid -----

Den 27.2 kom vi tilbage til "Freiburger Lager" i nærheden af Ripont. Den 4. marts blev vi afløst og tog med feltbanen tilbage til Ardmille, undervejs blev vi endnu engang beskudt af det franske artilleri, men uden at lide tab.

Sorbon, d. 7.3.17

Kære Forældre!

Ankom med Banen til Provizi (fra Mounthois) i Gaar Morges og marcherede saa hertil. Vi har et temmeligt koldt Kvarter (naar jeg skriver "vi", mener jeg vor Signaltrup: Kühling, Kaper og jeg. Vi bor paa Loftet i et

forladt Hus. Et Vindue er der oppe i Taget, men kun et lille. Et par aabne
Luger har vi Hængt Sække for. En lille Kakkelovn har vi fundet og hugget et
Hul i Skorstenen, hvorigennem vi har anbragt Røret. Brændsel har vi
fundet nok af -----

Den 11.3. rejste vi med banen i Rethel til Basaucourt. Hele vor division var den
følgende nat indkvarteret i Boulton. dagen efter kom jeg med III. batl. til Fresnes. Her
begyndte så flyver-signal kursuset.

VII. Boulton

Fresnes, den 16.3.17

Kære Forældre!

----- Vi gaar fremdeles til Undervisning i Signal-væsenet. Vi møder
hver Morgen Kl. 9 i Boulton efter en Times march. I dag havde vi
undervisning ved Aeroplanet ude paa Flyvepladsen, meget interessant, en
Flyverleutnant underviser. -----

Søndag den 18.3. blev vi indbudt til en flyvetur, 10 mand af gangen. jeg var
med oppe, hele turen varede knap fem minutter. Vi slog en cirkel rundt om
flyvepladsen og gled ned igen. Først i april kom vi på station ved batt. staben i
Bismarckskoven. Vor hule er $1\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2} \times 2$ m høj og bebos af os tre mand, desuden er
vores signallampe opstillet derinde.

I Felten, d. 7.4.17

Kære Forældre!

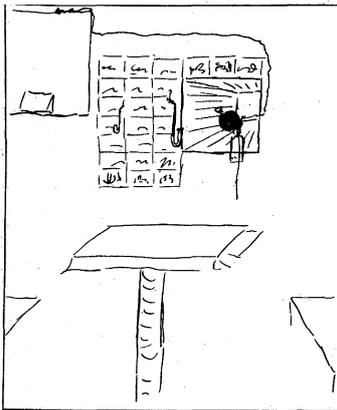
----- Vi havde smukt Vejr i Gaar, der var Foraar i Luften, hvor der ogsaa var fuldt af Fugle - Flyvere naturligvis, ogsaa mange fremmede. Vi blev Vidne til en del Kampe. En fransk Flyver maatte bukke under og skød som et Lyn til Jorden. Jeg har Tjeneste i Øjeblikket (Kl. 1-4) Klokken er to Nat, jeg har lige kikket ud af vor Hule og mod syd, hvor Fjenden er, er Himlen farvet rød. Jeg stiger lidt højere og ser det er Reims - vi ligger jo kun 1 Mils Vej derfra - der brænder. Det er Hævnen for Franskmandens skyderi

Den 9.4.17 kom vi atter til Boulton i reserve. Her havde vi en lille stue med bord, stole og selvlavede senge, hvori vi sov storartet. Den 16. marts måtte vi i hast forlade byen, for franskmanden skød derind. Den 15 - 16. angreb Franskmanden vor stilling og ved denne lejlighed kom en stor del af mit kompagni (5.) i fangenskab. Den 19.4 drog vi atter til Boulton i vor gamle lejlighed.

mellem Fresnes og Brimont, 30.4.17

Kære Forældre!

Vi er nu kommet lidt nærmere Fronten igen, 6 m under Jorden til en forandring. Jeg har fundet mig en polstret Lænestol her i det mennesketomme Bourgogne og som tillige tjener mig som Seng, det gaar udmærket. Ryglænet er temmelig høj og skraar bagover. Det har de sidste dage været meget varmt. Træerne er næsten grønne. Haaber alt er i bedste velgående derhjemme og slutter med de kærligste Hilsener til alle fra Eders
Andreas.

Stationen, set fra indgangen. Rummet er som nævnt 1,50 m langt og ca. 2 m højt. Bohavet består, foruden de to fastsømmede siddepladser ved bordenderne, en rigtig stol og en lille kakkellovn. Signaliseringen foregår gennem et hul i væggen over bordet. Lampen sidder fast i hullet på et bræt, som er sømmet fast på væggen. Lysskakten (hullet) er ca. 10 m lang og til at begynde med 80-90 cm dyb og munder jævnt ud efter som terrænet falder.

Den 29.5 om morgenen kl. 9 afmarcherede vi fra "Oldenburg Lager" 11 km mod øst, hvor vi opslog teltlejr ca. 2 km syd for Vaudetré. Pinsen var altså ikke helt uden udflugt. Sidste år gik det jo med banen gennem Tyskland i pinsen.

VIII. Hochberg

- Den 5-7.6. var vi i stilling syd for Epoye.
- Den 8.6. marcherede vi 8 km mod nordøst til en skovlejr nord for Pt.

Farergers.

- Den 12.6. kom vi i stilling ved Mauranvilliers "Keilberg" og "Pöhlberg"
- Den 10.7. rykkede vi lidt mod vest til "Hochberg".
- 12. - 16.6. på station "Berg" (Vermittlung)
- 16. - 20.6. på station "Somme" 1. linie.
- 20. - 24.6. på station "Vilhelmshöh" (Regt. stab).
- 24. - 28.6. på station "Berg"
- 28. - 2.7. på station "Richard" (Batt. stab)
- 2. - 6.7. på station "Hang" (Batt. stab)
- 7. - 9.7. på station "Somme".
- 9. - 16.7. i ro ved Selles
- 16. - 18.7. på Spidsbjerg.

Den 19.7 blev vi afløst og marcherede til "Vinterfeld Lager". Den 20.7. gik det videre til Mount. St. Martin i "Armelager". Den 21.7. kom vi til Brecy og rykkede den 22.7. i stilling på Kanonbjerget.

Mount. St. Martin, d. 20.7.17

Kære Forældre!

I finder mig vel paa Kortet, vi er nu atter i nærheden Ripont, vi havde i Gaar en temmelig anstrengende March, over 30 km. Vi er nu rykket fra Vest-Champagne til Øst-Champagne ved udkanten af Argonnerne. Vi har desværre ikke kunnet slippe af med Posten, hvorfor jeg i dag fortsætter: Rouvroy - Cernay, d. 23.7.17. Vi er nu atter i Stilling, her hersker den dybeste Fred, kun et Bøsseskud hører man om Natten. Vi har dybe sikre Huler i Bjærgene, hvor ogsaa Køkkenet er indbygget, saa vi behøver ikke engang at gaa udenfor, naar man vil hente Mad og anden Forplejning. Vi har en dejlig udsigt mod nord og øst. Foran os ser vi Dormoise flyde (en Aa) og mod Øst kan vi følge Aisnedalen helt ned til Brecy. Kunde man blive her til Fredsslutningen, saa havde Nøden en Ende. Er Chresten hjemme på Orlov, han skrev, han var på Tur nu, om en 4 Ugerstid haaber jeg ogsaa at komme. Ellers alt vel. Kærlig Hilsen til alle derhjemme fra Eders

Andreas.

Den 1.8.17 kom vi i ro i Mauron og den 6.8. flyttede vi til Marienburg, fordi vor Kompagni Feldwebel ville have os med til tjenesten. Den 11.8. kom vi på station på Kanonbjerget. Den 22.8. forlod jeg mine kammerater for at rejse på orlov. - Vaux le Mauron - Grandpré - Sedan - Montmadi - Uetingen - Köln min anden orlov fra fronten.

IX. Verdun

Den 9.9 forlod jeg atter hjemmet, hvor jeg alligevel havde truffet min svoger nogle dage inden han atter begav sig til Balkan, hvor hans artilleriregiment lå det meste af krigen. jeg ankom til Mauron den 10.9 om aftenen. Her samledes vi alle (orlovsrejsende) fra 19. division, af en underofficer i et kvarter, for divisionen var borte. Dagen efter, kl. 5 eftermiddag, efter vi havde fået vor forplejning udleveret,

afsendtes vi med toget til Sedan, hvor vi lå natten over. Den 12.9. kl. 2 eftermiddag fandt jeg mit regiment i Baalon i nærheden af Cernay, hvor de lå i ro og eksercerede hver dag.

Den 22.9.17 fik jeg overrakt det oldenborgske Friederich August Kors. Den 24.9. marcherede vi til Ecyrey (25 km), hvor vi ankom til middag. Om natten, som vi sov bedst, blev vi overrasket af flyvere, der nedkastede bomber i byen. Dagen efter kl. 5 eftermiddag marcherede vi til fronten over Etrauye. Undervejs blev vi næsten bragt ud af fatning, ved at et par granater slog ned i nærheden af os. Kl. 11 ankom vi i stilling og overtog vor station, som lå et par hundrede meter fra staben. De første dage gik det godt her, kun om natten skød Franskmanden her i nærheden af os. Den tredje dag blev det værre, så måtte vi forsvinde ned til staben, som sad bombesikkert 12 m under jorden.

Den 2. oktober blev der fra vor side gjort et angreb, som kostede Franskmanden en del fanger og os en hel del døde. Ilden var dagen over så voldsom, så vi kunne ikke komme op på vor station den dag. Den 3. flove ilden lidt af, så vi kunne være oppe på stationen 3-4 timer. Det er triste omgivelser her: Granathul ved granathul, ikke et græsstrå at se. 1 km nordvest for os ligger ruinerne af byen Haumont. Den 4.10. blev vi afløst forude og kom derfra til en station 3 km bag fronten (Neuwald i Haumont skoven). Den 7.10. begyndte Franskmanden at skyde herhen. Vi havde straks en død - Carl Eylers - lige ved udgangen af vor hule. Samme dag begyndte det at regne og om aftenen måtte vi til at bære vand ud, ca. 100 spandfulde hver dag, for nogenlunde at holde tørre ben. Den 13.10. stod vandet imidlertid 0,5 m højt og til middag samme dag skyllede vandet hen over bordpladen. Om aftenen overlod vi stationen til sig selv og flyttede til "Slesvig" til regiment staben. Den 14.10. gik vi tilbage til Etrauye i ro. Efter 5 dages ro kom vi atter forud (B.T.K.), men denne gang kun for et par dage. "Vejen" er næsten ufremkommelig, pløre omtrent til knæene. Sidt i oktober kom jeg atter ud til samme sted, som første gang, "Luders Kaserne" (jordhule med plads til ca. 300 mand). Den 14.11. kom vi atter til Etrauye. Den 23.11. var jeg en tur til Montmadi sammen med Grandberg og Herms.

Vi skulle i teater. Vi kørte om middagen med toget fra Ekurey og var i Montmadi kl. 2, desværre var billetterne udsolgt, men vi kom dog ind om aftenen, endda gratis. Vi måtte rigtignok stå op. Vi så "Der Juxbaron" af oldenborgske skuespillere. Om aftenen var vi først i biograf fra kl. 4-6, teateret begyndte først kl. 8 1/2. Vi overnattede i soldaterhjemmet efter at vi havde spist aftensmad sammesteds. Kl. 6¹⁰ morgen gik toget atter tilbage og vi var i Ecyrey igen kl. 9 1/2.

Den 2.12. kom vi for anden gang til Baalon i ro, men den 6.12. kom vi atter forud, men denne gang vest for Maas-floden og her har vi en roligere stilling. Vi tog med toget fra Ctenay til Vilognes og gik derfra over bjerget til Dannevaux og videre over Gercourt til signalstationen "Breslau-Blink", som lå på højen lige overfor "Le mort homme" (den døde mand), 2 km nord for Bethincaurt. Den 18.12. kom vi i ro Dannevaux, hvor jeg fejrede fødselsdag og jul.

I går aftes fejrede vi altså jul, leutnant Neumüller og Feldwebel (Off. Stellvertr.) Andre var tilstede. Først sang vi et par julesalmer. Vort orkester spillede hele aftenen. De spillede godt, mest tyske fædrelandssange og døgnviser og vi sang med. Ind imellem blev der holdt en tale eller sunget sole. Ca. 200 l øl satte vi til livs, stemningen var for resten meget god. Kl. 11 gik leutnanten og snart forsvandt hver enkelt trups, hver til sit kvarter, hvor vi så fejrede videre. Vi havde en flaske vin i behold, den drak vi nu og spillede kort.

Den 28.12. kom vi på station "Cochar-Blink". Den 31.12. rejste doktor Schicke, som i nogle måneder havde været hos os på truppen, på orlov.

I midnatstimen skød hvert batteri et skud, for derved at hilse det nye år velkommen, forhåbentlig bringer det freden. Ude fra første linie morede de dem også med lidt nytårsskyderi, men det skete vist nok i al venskabelighed fra begge sider. Man hørte både geværskud og håndgranater. Også længere tilbage i etappen skød man året 1918 ind. Flere forvildede kugler peb os om ørerne heroppe på bjerget, da vi stod og ladede vores bøsser for at sende en salve ud i denne nytårsnat.

Den 7.1.18 flyttede vi ned i byen (Dannevaux) og da vi ingen videre tjeneste havde, fik vi tømret nogle kælke sammen og kørte ned ad bjerget den ene gang efter den anden. Særlig en hulvej, der bugtede sig ned af bjerget og hvor kørebanen var blevet til is, var vi særlig glad for. Det gik dog ikke uden en forstuvet fod og en brækket arm.

Den 7.1. og 14.1. var Harms og jeg til øvelse i Fantaine. Den 19.1. drog vi atter til station "Breslau Blink". Den 27.1., altså på kejserens fødselsdag, fik jeg overrakt jernkorset af regimentskommandøren. Den 30.1. blev vi afløst og gik til Dannevaux, den 31.1. kom vi igen til Baalon, men denne gang med automobil.

Brigade station, tilfældigt optaget på en øvelse ved Baalon d. 18.2.18 af Rgl. Adj. Ltn. Flugrath.

X. Baalon

Fra nu af blev der ekserceret for alvor, nu skulle vi dygtiggøres og forberedes til tyskernes sidste kraftanstrengelse, den store forårsoffensiv.

Baalon, d. 24.2.18.

Kære Forældre!

----- de sidste 14 dage har vi gennemstrejft hele Omegnen her i flere Miles Omkreds. To gange har jeg været i Quincy og kom forbi Huset, hvor min württembergske Skomager boede i 1916. I overmorgen skal vi atter have en stor Øvelse. I dag Søndag har vi haft sportsfest, væddeløb og lignende. Jeg fik som Præmie en Plade Chokolade og 5 Cigarer ved Konkurrencen om "hurtigste Signalisering af en Melding".

Til midt i marts måned blev vi i Baalon. En af de sidste dage blev hele "Nachrichtentrup" ved regimentet fotograferet og denne gang var jeg så heldig at komme med på billedet, skønt det jo ikke er ret meget, der er at se af mig. Samtidig blev jeg den 5.3.18 fotograferet alene sammen med (fra højre): Kühling, Kühl, Krøger, ? og ego.

I en ugestid henlevede vi en herlig tid i Englefautaine, vi følte os næsten som mennesker igen. Byens navn lyder lyder jo også næsten himmelsk. Der kom jeg efter en lang fraværelse atter til 2. Batt. Stab. Derfra tog vi med banen til Lanruie den

8.3.1918. Den 12. var vi til badning i Le Quesnoy, en lille fæstning nord for Englefautaine.

XI. Forårsoffensiven

Den 17.3.18 marcherede vi til Forêt og samme dags aften videre til Honnechy - Mourry. Da vi den 19.3. forlod Mourry for at gå forud begyndte det at regne. Gennemblødt ankom vi om morgenen kl. 5 den 20.3. i Blascourt. Naturligvis havde man ingen kvarter til os (understaben), vi måtte altså søge et selv, sådan gik det tit. Efter en halv times søgen, fandt vi et tomtstående rum. Vi indrettede os bekvemt og skulle lige til at sove ind i vort våde tøj, da vi blev forstyrrede af en sanitetsafdeling, som havde ældre rettigheder på kvarteret. Så stod vi igen på gaden i regnen. Jeg bankede på i nabohuset og kom også ind. Det var rare civilfolk jeg kom ind til. Jeg fik lov til at tørre mit våde tøj ved komfuret. Henimod middag blev vejret bedre. Om aftenen kl. 7 gik vi ud til fronten. Der faldt kun enkelte skud og vi nåede vort mål, resevestillingen uden tab.

Stemningen er lidt trykket, vi føler, at der vil ske noget. Tyskerne (vi) vil gøre et sidste forsøg på at vinde krigen. Harms og jeg går en lille tur i omegnen for at undersøge terrænet. Den vold bag hvilken vi ligger viser sig at gemme en kanal bag sig. Det er kanalen mellem Somme og Schelde. Vi er ikke alene. Der er liv og røre alle vegne, men alt foregår så lydløst som muligt. Artilleri kører frem på markerne, trænkolonner holder parat; her skal ske store ting.

Skyderiet bliver efterhånden livligere. Fjenden har nok mærket noget; nå vi ligger jo sikkert bag volden. Vi drøfter hvad der mon skal ske. Det er da vist umuligt at bryde igennem fronten. Vi skal altså først over kanalen, når vi skal frem, men der er en bro. Hems er atter gået på rekognoscering. Der står det ene batteri ved siden af det andet her langs dæmningen, der er store østrigske haubitser og andet svært artilleri. Vi kan ikke sove af bar spænding. Pludselig (kl. 4 ½) begynder de allesammen at sprutte og gø, det ene skud går af efter det andet: En uhyggelig koncert: Morterne brummer, haubitserne skraller og feltartilleriet gø'er! 2 stk 42 cm's står ikke 100m fra os.

Hule ved hule er lavet ind i dæmningen og her ligger store bunker af ammunition. Kanonerne løber frem og tilbage. Jeg lukker øjnene og stikker fingrene i ørerne. Det er et øredøvende spektakel og det bliver ved den ene time efter den anden. Det er det vi kalder "Trommeild". Englænderne svarer også nu: Uischt bom, uischt bom, kommer de lige over hovedet på os og ned på engen ca 50m bag os. Vi dukker os tættere ind mod volden, men bliver enige om, at granaterne ikke kan nå os her bag volden.

Vort artilleri banker videre. Kl. 8 får vi at ordre til at gøre os klar til fremmarch og lidt senere kommer ordren "Frem". Kaptajnen går foran, så adjudanten og bagefter vi i gåsegang, foran mig går Harms. Op på volden, hen ad en sti langs med vandet. Trods dagslyset kan jeg næsten ikke se Harms, som kun går 10 skridt foran mig, der ligger en tæt tåge over kanalen. En gang imellem kan jeg skimte vandet

nogle meter til venstre for mine fødder. Jeg må holde mig tæt ind på Harms for ellers taber jeg forbindelsen og der kommer mange bagefter mig. Somme tider må jeg tage nogle hurtige skridt frem, for Harms er ved at forsvinde for mig i tågen. Høre hinanden kan vi ikke for kanontordenen.

Enkelte granater springer rundt omkring os. Nu svinger vi til venstre ud på en lille spinkel træbro, lige til een mand kan passere ad gangen, omtrent som derhjemme ud til badehusene. Da vi nåede den anden bred gik vi lige ud fra kanalen. Tågen var lige tæt endnu og så lugtede den af krudtrøg, så det var nok ikke almindelig tåge altsammen. Det gik kun langsomt frem. Kaptajnen gik efter kompas, for han kunde jo ikke se vejen og omegnen. Snart sprang vi over granathuller, snart over en skyttegrav, jeg syntes det varede en evighed og troede at vi snart måtte være i englændernes etape. Krudt- og gasosen blev dog stærkere og stærkere og nu så jeg pludselig en død englænder ligge ved siden af vor vej. Nu var vi altså i den engelske stilling.

Pludselig lettede tågen og man kunne se at solen var ved at bryde frem, den stod højt på himmelen, det er lige ved middagstid. Vi kan nu overse landskabet, det er ikke netop et hyggeligt syn. Den engelske skyttegrav er næsten jævnet med jorden, man ser kun ødelæggelse så langt man kan se, granathul ved granathul og hist og her en død englænder.

Foran os så vi vore infanterikæder gå frem og til højre for os kørte vort feltartilleri frem i ny stilling. Englænderne må altså være på flugt og gennembruddet gennem den engelske front er lykkedes. Snart nåede vi de engelske artilleristillinger. Her fandt vi rigeligt med spisevarer: Kød, kager, kakao, mælk og særlig sukker, som vi ellers savnede meget. I den 3. engelske stilling mødte vi modstand. Her havde "Tommy" sat sig fast. Vi besatte et stykke skyttegrav lige over for ham og begyndte på at udbedre den, for den var kun en 1/2 m dyb. Her tilbragte vi natten.

Om morgenen var "Tommy" dog forsvundet fra sin stilling og lå nu et par kilometer længere tilbage. Henad formiddagen beskød han os heftigt med artilleri og vi havde et større tab, vistnok det største ved disse dages kampe. Ved middagstid fik vor første linie ham trængt på flugt og nu havde vi fri bane frem til hans proviantamt og andre lagre med ting, som han ikke kunne få med sig i farten. På banegården ved Vermand fant vi flere store tønder med øl. Vi slog spundsene ud med en økse og øllet væltede ud og så gjalt det om at redde så meget som muligt i bægre og feltflasker.

Ved slottet Tertoy tog jeg nye "Tommy" sko og nyt undertøj. Nogle barberknive og apparater, som jeg dog senere kastede bort igen, fandt jeg også her. I to dage forsøgte vi at komme over Somme. Det kostede os en del tab inden vi den 25.3 kunne komme over. Hver gang vi forsøgte at sætte over broen blev vi beskudt af maskingeværer og et par kammerater blev liggende. Vi måtte så forsøge lidt længere oppe og her lykkedes det at forcere broen og få ryddet maskingeværreden ved broen i St. Christ. Vi fandt mange døde englændere her, men vort artilleri havde jo også bearbejdet dem de sidste dage og hævnnet vore døde på broen.

Efter at have sovet på denne anstrengelse gik vi atter frem den 26.3 om morgenen. Englænderne havde atter trukket sig tilbage. Vi passerede nu det gamle

frontområde fra de svære Sommekampe i 1916-17, som kostede så mange menneskeliv (her faldt også Chresten Nielsen og Peter Nielsen Hørup Als). Den ørken, tidligere frugtbart agerland, overlod Hindenburg englænderne frivilligt efter at have udbygget en bedre stilling til sine tropper tæt inde ved St. Quintin. Dette ørkenbælte er ca. 10 km bredt og er granathul ved granathul. Hvis man forestiller sig en tinsoldat på størrelse med en mus går over en pløjet mark, så kan man måske forestille sig hvor besværlig en march det var at gå derover, nu var det hele overgroet med alenlangt græs og ukrudt. Hist og her lå en sammenfiltret bunke pigtråd.

Ved Lihaus, hvoraf der næsten ikke er sten på sten tilbage, lå vi to dage i ro. den 28.3 gik det videre til Harbonniers, denne by var endnu helt uskadt, såvidt havde tyskerne endnu ikke været fremme. Her havde også boet civilfolk, man kunne se, at de i huj og hast havde forladt deres hjem. En gammel kone, så jeg, var blevet tilbage. Vi gennemsøgte alle de tomme lejligheder og fandt hist og her noget spiseligt. Vin var der nok af i kældere. Næste dag ved middagstid gik vi videre over Caix til Caveux. Her kom vi slemt i knibe om aftenen, thi det fjendtlige artilleri jagede os frem og tilbage, ingen steder var vi sikre og ingen steder kunne vi finde dækning. Tilsidst havnede jeg i en stor halmstak og borede mig langt ind i læsiden, men var alligevel ikke sikker, for mon ikke en granat kunde bore sig tværs igennem halmet, eller vælte det hele hen over os, eller måske tænde ild i det. Det var Langfredag 1918.

Kl. 12 påskelørdag stormede vi og tog 2 byer, Aubercourt og Demuin. Vi var gennemblødte af regnen, da vi om aftenen blev besatte stillingen vest for sidstnævnte by. Hen på aftenen blev jeg sendt til regimentsstaben med en beretning. Det var nu blevet måneskinsvejr, men alligevel var det lidt svært at finde sig til rette i denne helt fremmede egn. Jeg fandt dog staben i en kælder i Demuin og fik afleveret min besked. Derefter opsøgte jeg mine kollegaer (signalister) og fandt dem snart i en lade omkring et stort bål. De sad midt i et festmåltid: Hønseskødsuppe, høns og kartofler. Jeg fik en bid med og hvad der var det vigtigste i øjeblikket jeg fik tørret min uniform ved ilden og slukket tørsten i et par liter vin, jeg var i fin vigør, da jeg kom tilbage til stillingen ved midnatstid.

Påskemorgen flyttede vi også til Demuin. Vi indkvarterede os i præsteboligens kælder ved siden af kirken. Det første vi gjorde, var naturligvis at undersøge byen. Præstens sengetøj anbragte vi i kælderen på gulvet for at kunne ligge godt blødt. Harms og jeg var også oppe i kirken, hvor Harms spillede nogle salmer på orgelet, mens jeg trådte bælgen. I fire dage fik vi lov at være her. Præstens spisekammer var tomt, da vi drog bort; det havde også tømt godt i hønsegård og dueslag. Den ene af præstens 2 grise havde vi slagtet og tildels fortæret. En stump have jeg med i tornysteret.

Den 4. april stormede vi 3 gange, først tredie gang lykkedes det at trænge englænderne tilbage, men da var det også aften. Vi gik dog 4-5 km frem og besatte en høj nord for Hangard. Det var atter blevet regnvejr. Harms, Brabetz og jeg fik indrettet os et leje under en busk. Der skete ikke noget om natten, vi sov godt. Om morgenen sameledes vi ved bataljonsstaben, som lå i en sænkning midt i et krat. Englænderne må imidlertid have opdaget os, for næppe var vi kommet derned, før der kom 2 granater ned i hullet til os. Vi lå naturligvis alle på næsen i samme øjeblik.

En halv snes mand blev såret, hvoraf nogle hårdt. Vi andre søgte naturligvis at slippe bort fra dette hul, som englænderne sikkert kendte. Undervejs blev jeg indhentet af en granatsplint, som rev min vikler itu og borede sig ned i jorden ved siden af min fod. Jeg troede egentlig ikke at jeg var såret. Jeg sprang ned i et granathul for at søge dækning. Da jeg undersøgte benet opdagede jeg, at det blødte. Jeg fik i hast revet vikleren af og så nu, at der var et hul i læggen som ca. en 1/2 finger. Jeg var naturligvis glad for, at det ikke var værre, på den anden side var det næsten for lidt at gøre feltlazarettet ulejlighed for. Jeg kunne dog ikke modstå fristelsen, men benyttede lejligheden til at komme bort fra fronten en lille tid.

Jeg meldte mig fra hos Batl. adjudanten og gik tilbage. Undervejs traf jeg en lidelsesfælle. Han var såret i armen og havde tabt en del blod. Jeg fik ham under armen og vi skyndte os til feltlazarettet, som vi fandt i Caix, hvor vi indtraf kl. 2. Kl. 7 sad vi allerede i toget i Peranne og ankom kl. 9 formiddag den 6.4. til Mons i Belgien. Her opholdt jeg mig i 7 uger, så var såret helt og jeg blev udskrevet og sendt tilbage til mit regiment, efter først at have opholdt mig i sanerings (?assia) een dag. Mons er en rar by og særlig omegnen var dejlig i denne forårstid.

Jeg blev sendt til Tournay for at opsøge mit regiment der, men det var der ikke, hvorfor jeg tog tilbage til Mons igen for at få bedre besked. Søndag Aften kl. 9 den 26.5.18 rejste jeg så over Maubeuge til Le Sateau. Om eftermiddagen den 27.5 fandt jeg regimentet i Inchy. Der var jo sket en del, mens jeg var borte. De havde haft drøje dage derude foran Amiens efter at jeg var blevet såret. Nu havde de ligget her i Inchy og ekserceret i tre uger. Harms stod lige i begreb med at forlade regimentet for at tage på et officer kursus. Han overlod mig sin pistol og behøvede altså ikke mere at slæbe på karabiner.

Den 1. juni, aften kl. 9½ forlod vi Inchy og om morgenen kl. 3 kom vi med toget i Saudry. Jernbane rejsen endte i Ham, hvorfra vi marcherede til Raugé le petit.

Her lå vi nogle dage. Vi badede i kanalen og vi fiskede gedder i bækken med pistolen. Byen her og alle andre byer heromkring er meget beskadiget, det er svært at finde et rum som endnu er nogenlunde helt og tæt. Vi ligger i et udhus, der er et stort hul i taget, men heldigvis er det tørvejr. Civilfolk er der ingen af her.

Den 6.6 om aftenen flyttede vi til Gruny. Vi nærmer os atter fronten. Næste aften bivouakerede vi i en skov ved Tilloy og den 8.6 om aftenen gik vi ud i ildlinien. Vi lå i en hulvej nogle hundrede meter fra slottet Boulogne, som tilhører præsident Poincaré. Jeg var henne ved det for at se det på nærmere hold, men det var for mørkt til at se noget videre, det syntes dog næsten uskadt. Det var begyndt at gå op for os at vi her skulle angribe. 50 min. efter midnat begyndte trommeilden, á la 21.3. Vi var ikke glade for situationen. Vort stilling i hulvejen var ikke så sikker. Det gik jo godt med offensiven den 21.3, men det var nok ikke sikkert, at fjenden lod sig overrumple en gang til. Til at begynde med gik det dog meget godt. Henimod middag havde vi taget byerne Orvillers og Cuvilly og om morgenen d. 10.6 tog vi Lataule og besatte skoven syd for slottet. Vi kunne dog mærke at der ved denne offensiv var meget mere modstand. Vi fik geværild til enhver tid, ligesom franskmændene brugte scharpnels. Den 11. den på eftermiddagen gik franskmanden over til modangreb med tanks. Der kom 3 tanks imod os på vort kompagni område, så vi skyndte os at gå tilbage, for dem kunne vi ikke hamle op med, for vi havde jo ingen stilling, vi lå bag et hegn i skovkanten. Vort artilleri forsøgte at standse tanksene, men det var jo svært at træffe dem. En enkelt måtte standse fremrykningen, da den blev væltet om på siden.

Sammen med staben søgte vi tilflugt på slottet Lataul og senere i en kælder i byen, hvor vi var om natten. Da vi vågnede om morgenen var vi lige ved at tro, at vi var i fangenskab. Byen var som uddød. Pludselig kom der et par granater

hvislende ned mellem husene og nu var vi klar over, at vor linie måtte ligge her eller længere fremme. Vi gik nu tilbage til Curvilly og fandt her bataljon staben i en jordhule. D.v.s. Bataljon kommandøren var borte, alle blev spurgt, men ingen havde set ham. Først nogle dage senere erfarede vi, at han havde meldt sig ved brigade staben som nervesvækket. Vi havde ved tilbagetoget haft store tab og den 12.6 blev vi allerede trukket tilbage og lå atter i skoven ved Tillay. Den 16. marcherede vi videre til Foreste (Vesle). Den 18.6 passerede vi tæt forbi Maissimy og St. Quentin og blev indkvarteret i Fauntaine Uterte. Den 23.6 kl. 6 morgen rejste vi med tog til Lothringen. Vi ankom til Bruchheim den 24.6 kl. 5 morgen. Den 26. marcherede vi til Chateau Salin, og den 27.6 til Zich. Her lå vi en ugestid i stilling på station "Else".

J.F. d. 9. 7. 18

Kære Forældre!

-----Vi er i Gaar Eftermiddag kommet paa Station igen. Bombesikker er den ikke, men ellers en dejlig Station. Her mærker vi næsten ikke Krig. Vi ligger næsten paa Grænsen, maaske 10-20m inde paa fransk Grund. Forplejningen henter vi ovre i Tyskland (i Schenris) maaske 10 Minutter herfra -----

Vor første linie ligger her sammen med os, om natten sender de forposter ud i ingenmandsland. Ca. 1 km herfra, på anden side af bakken ligger Juvrecourt. Det er den franske grænseby her, men nu ligger den i ingenmandsland. Jeg var nede i den en dag. Den er næsten uskadt og naturligvis ubeboet. Jeg mødte en kat dernede. Det var så underligt, at gå dernede i den ellers fuldstændige tomme by. Natten mellem 19. og 20.7 landede et amerikansk Aeroplan her i vor nærhed. Jeg hørte det komme ned og om morgenen var jeg henne at se på det. Det var en stor flyvemaskine med 2 propeller. Det spændte ca 30m over vingerne. De ombordværende tre mand forsøgte at flygte, men blev taget til fange.

Den 27.7 blev vi afløst og marcherede atter til Bruchheim. Den 29. forlod vi det skønne Lothringen efter kun 5 ugers ophold under næsten fredelige forhold. Jeg må dog tilføje at befolkningen her ikke var særlig glad for os, derimod forkælede de de russiske krigsfanger, der opholdt sig her. Den jævne befolkning var nok fransksindet.

Over Metz - Utingen og Sedan går turen til Sault nord for Reims. Den 30.7 kl. 11 1/2 middag ankom vi til Poilcourt. Marchen gik senere over Pt. Givart til Fort Brimount, hvor vi bivouakerede i skoven på skrænten. Her lå vi en ugestid i øsende regnvejrr.

Den 6. august fik jeg besked, at jeg kunne rejse på orlov. Rejsen gik over Poilcourt (morg. kl. 7 1/2), Airo (aften kl. 7), Asfeld la Ville (morg. kl. 7 1/2), Kl. 11 med toget herfra over Givet (aften kl. 8), Achen (kl. 11 formid. d. 8.8.18). Den 9.8.18 kl. 9 aften var jeg hjemme.

19. division var atter flyttet, mens jeg var hjemme på orlov. jeg rejste over Givet - Juniville - Neufglise - Juniville - St. Erme - Craonelle (det sidste stykke med feltbane) og fandt 28.8 vor skrivestue i nærheden af sidstnævnte by. Jeg kendte jo egnen fra

1915, men hvor forandret, hver by og skov var ødelagt af granater. Kampen om "Chemin des dames" havde sat sine spor. Dagen efter gik jeg til Maizy, hvor regimentsstaben lå.

Regimentet lå her i armereserve og 10 dage senere flyttede vi til Bouffignereux. Den 7.9. besatte vi en station i nærheden af Vantelay vest for Le Faite Ferme. Den 9. flyttede vi til Romain, hvor vi besatte Batt. stationen, som var installeret i en skrænt uden for byen. Franskmanden angriber os hver dag, så vi har det varmt her i skrænten. Vi har nok en jordhule, men indgangen er ikke så godt dækket, for skrænten ligger lodret mod fronten. Flere granater er allerede slået ned lige ved udgangen. Vi har ingen forbindelser med vor modstation, for vi kan ikke opholde os udenfor hulen. Den 14. var det særlig slemt. Yderst ved udgangen ligger Schultz med meldehunden. Rundt om brøler granaterne. Vi kan lige se et lille stykke af himlen gennem åbningen, men hvert øjeblik bliver hullet formørket af en granatsky. I løbet af dagen bedøver os, så vi ikke en gang kan hviske, vi ligger og stirrer lige ud i det halvmørke rum og venter på, at den næste granat skal gå ned på hvor hule. Der er ikke mere end 2-3 meter jord over os. Huitbum, huitbum lige ved siden af os. Det franske artilleri skyder godt, hvert skud kommer omtrent ned på samme sted, der er ofte ikke mere en 2 m mellem nedslagene. Så, der sad der en på indgangen af hvor hule. Vi hørte næsten ikke eksplosionen så bedøvede blev vi, Et sprøjt af jord af jord stod ind over os og vi snøftede efter vejret. - "Gas" - er der en der råber og i en fart har vi gasmaskerne på. Lidt efter klarer luften i hulen, vi vifter med hånden for at få osen ud. Omridsene af indgangshullet er forandret og Schultz og hunden er der ikke mere, i stedet for er der et tomt rum, som granaten efterlod.

I felten, d. 15.9.18

Kære Forældre!

----- I Gaar havde vi en haard Dag, d.v.s. vi sad godt nede i Jordhulen og ventede paa, at Franskmanden skulde komme, men han kom ikke saa vidt, desværre. En Timestid maatte vi sætte Gasmasken paa. Han trommede 8 Timer og det meste var nok Gas. Vort Regiment har ikke haft saa store Tab (ca. 25 mand). Som sagt i dag har vi det atter roligt. Efter at have fjernet nogle Træer, Fjenden hjalp os forresten i Gaar, har vi endelig naaet vort Maal. Men vi maa staa en Meter højere en Terranet, for at komme over den mellemliggende Bakke. Vi har nu bygget et Sillads for at komme så højt op. For at klare det direkte fra Hulen, har vi nu anbragt et lille Spejl ca. 6 mtr. oppe i Træet, det kan I maaske nok forstille Jer. Vi blinker nu fra Hulen gennem Spejlet i en Vinkel til vor Modstation, eller som vi siger, om Hjørnet. Paa den Tanke kom jeg i Gaar, da vi sad indespærret i Hulen og ikke kunne komme ud, fordi der var "tyk Luft" -----

Den 20. kom vi på Regimentsstation nord for Ventelay (vor hidtidige modstation). Den 30. angreb franskmanden påny og denne gang lykkedes det ham at gennembryde fronten. Vi måtte flygte. Vi havde egentlig tænkt på at lade os tage til fange. Vor station lå lidt afsides, ca. 100 m fra regimentsstaben på en høj skrænt imod

fjenden. Skrænten lå under en heftig ild og det var meget farligt, næsten umuligt at forlade vor hule. Vi spejdede efter de fremrykkende franske tropper. Da de var ca. 500 m fra os, kunne vi se, at det var farvede. - Så flygtede vi alligevel og vi kom godt igennem, en af mine kammarater blev såret. Vi trak os 10 km tilbage til Aisne stillingen. 4 dage lå vi i skoven ved Berrieux. 7 dage i en fransk Stollen vest for kuglebjerget. Den 11. og 12. gik vi 25 km strategisk tilbage til Sisonne og udbyggede os en stilling her. En ugestid boede jeg i selve byen Lappion og gik derfra på arbejde hver dag. Vi byggede en station nogle hundrede meter syd for byen i nærheden af (Farnen?). Den 26. var stationen færdig, og vi flyttede derned. Den station havde vi bygget efter min plan efter periskop-system med spejle. Vi sad nu sikkert nede i hulen under arbejdet og vagten. Et halvt pund tobak fra haverne i Lappion tørrede jeg og røg, den var lidt stærk, men god i forhold til det andet løv.

XII. Hjemad

I Felten, d. 31.10.18

Kære Forældre!

----- Østrig har nu ogsaa sluttet Våbenstilstand, saa nu er Tyskerne alene om Resten. Man har nok gjort Krav paa \$5!! Der ventes paa svar fra Ententen, saa man har nu Haab om, at det gaar mod enden. Jeg havde kort fra Harms, han er blevet Leutnant. -----

Den 4. nov. 18 fortsatte vi tilbagetoget. Kl. 6 morgen, (jeg var netop på vej efter morgenkaffe, da jeg kom tilbage til min station var den forladt, ordren var kommet imellemtiden), forlod vi stillingen og gik igennem Lappion - La Ville aux Bois - Montcornet til St. Genieve, hvor vi (16 km) overnattede i kirken. Vi ødelagde så vidt muligt alt, hvad vi lod tilbage: alle træbarakker blev afbrændt, de fleste vejtræer var fældede og lå tværs over vejene, for at hindre fjendens hurtige fremrykning. Den 5.11 sprængtes det store ammunitionsdepot i Mountcornet (ca. 10 km fra os). Ruderne i vor kirke splinteredes og en mand, der stod i døren tabte huen af lufttrykket. Om aftenen trak vi os tilbage til Iviers og den 6. om aftenen til Auge. Herfra havde vi lyssignal forbindelse med Hannappes. Den 8.11. gik vi igennem skoven i vand til knæene til slottet Mimelette ved Riezes.

Den 10.11. kom vi på vor march forbi proviantamtet, i Bridelette, ca. 6 km fra Riezes; vi gjorde holdt i nærheden of straks vi hente for at se, om der var noget at "hole". Der var ikke ret meget tilbage, der havde nok været nogen før os. Vi fandt dog en del konservesdåser med kød, nogle kasser rosiner og en tønde kunthonning. Jeg tog 2 køddåser á 2 kg, lommerne fulde af rosiner og et kassebrædt fuldt med kunthonning, alt hvad ville hænge på. Honningen lod sig imidlertid dårligt transportere på den måde. Jeg spiste derfor løs af den, indtil jeg fik mavepine. Resten måtte jeg lade ligge i vejgrøften, da vi marcherede videre. Mens vi lå her i lande-vejsgrøften blev vi vidne til et enestående syn. En sværm flyvemaskiner, der var så godt vi kunne tælle dem over 200, kredsede ind over os i meget stor højde, vi lå ganske stille, for vi var bange for at de skulle opdage os og begynde at bombardere os. de drejede dog snart om og tilbage over den fjendtlige linie.

Vi marcherede videre, først den 11. om morgenen, da det begyndte at lyse i øst ankom vi til Matagne la Grande. Vi havde lige fået anvist vort kvarter i et større snedker-værksted, da vi fik at vide, at der holdt et lokomotiv og herreløst tog nede på skinnerne. Vi måtte naturligvis straks derned for at se om der var noget brugeligt at finde. Der holdt 30 vaggoner i en lang række og der var masser af sager: Postpakker til hjemmet, beklædningsgenstande, uniformer, uldtøj og undertøj. Vi klædte os hurtigt om fra inderst til yderst. vi fandt også en vogn med en komplet boghandel, flere vogne med øl- og vinankre.

Vi havde sovet nogle timer. telefonisterne havde anlagt forbindelser til kompagnier og brigade. Kl. 11.55 kom meldingen igennem

Våbenstilstand!

Vi højtideligholdt begivenheden ved et anker øl fra jernbanevognen. Den arme belgiske befolkning var ikke mindre glad end vi, snart var hele byen et flaghav, selv fra kirketårnet vejede det belgiske flag. Den 13.11 marcherede vi ud af byen til Agimont.

Den 15.11 til Fachaux, hvor jeg fandt skakspillet. Kassen stammede fra lazarettet i Givet, men var ikke kommet længere end hertil. Den 16.11 gik vi kun 5 km, for om aftenen skulle vi fejre Storhertug Friedr. August af Oldenburgs fødselsdag, hvilke skete i Mesnil-Eglise.

Den 17.11. - Frandeux

Den 18.11. - Halleux

Den 20.11. - Mont, vi blev der inkvarteret i luftkurhotellet. Undervejs passerede vi de skønne La Roche.

Den 22.11. marcherede vi ud af fjendeland, gennem det nordlige hjørne af Luxemburg. Idet vi betrådte tysk grund satte kappelet ind med "Deutschland, Deutschland über alles". Der var efter lang tids sløvhed atter kommet liv og begejstring i sangen, det var vist ikke så meget begejstring for fædrelandet, som for at nu gik rejsen endelig hjem. Vort første kvarter i Tyskland var Oudler.

Den 23.11 passerede vi Burg-Reuland til Weveler.

Den 24.11 - - Heckhusscheid, her kom jeg til III battalion.

Den 26.11 - - Prüm, hvor vi logerede i gymnasiet.

Englænderne var lige i hælene på os. Vi så enkelte engelske soldater på gaden om morgenen og da vi var opstillet til afmarch hørte vi dem marchere ind i byen med musik.

Den 27.11 passede vi Birgel, undervejs afleverede vi vor stålhjelm ved Hillesheim station. Det lettede på udrustningen.

Den 28.11 - - Lenscheid.

Den 29.11 - - Dümpelfeld.

Den 1.12 passerede vi Neuenahr, da vi marcherede gennem Ahrdalen, passerede vi Ahrweiler og Altenahr.

Den 2.12 - Venstre Rhinbred skulle være rømmet til 1. dec. Vi var de sidste der gik over her ved Brohl - Rheinbrohl.

Den 3.12 - Altwied - Rengsdorf (senatorium).

Den 4.12 - Mündersbach. Her havde vi et godt kvarter. Vi boede hos en landmand, som lige havde slagtet og hans døtre serverede kartofler og friske pølser for os.

5.12 - Lochum, kvarter i skolen.

7.12 - Willingen.

8.12 - Offenbach.

9.12 - Marburg.

Jeg var så heldig at komme i privat kvarter hos Hr. Mencke, Schulmarkt 2. Jeg blev vist ind i gæsteværelset, her stod en dejlig seng, bord, stol osv., her skulle jeg bo.

Desværre kunne jeg ikke benytte sengen med det samme, hvor fristende den end var. Jeg lagde mig på gulvet ved siden af og sov i øvrigt godt. Næste morgen skyndte jeg mig til saneringsanstalten og fik et bad og rensset mit tøj for de små gra plageånder. Da jeg kom tilbage tilbød fru Mencke at vaske mit undertøj, hvilket tilbud jeg tog imod med tak. Jeg begyndte langsomt at føle mig som menneske igen. Den 18.12 fik jeg endelig lov til at rejse hjem. Regimentkommandøren ville ellers have hele regimentet med hjem til Oldenburg, men efter lang tids forhandling fik jeg ham endelig til at give ordre til at udlevere mig mine papirer. Lorenz Rasmussen stod vagt på banegården i Marburg, da mit tog kørte nordpå. Den 20. december 1918 kl. 10 aften var jeg hjemme i Guderup. Dagen før min 23 års fødselsdag. Krigen og kampen mod døden er endt, nu begynder kampen for livet!

A.A.May

